

EUROOPA KOHTU OTSUS

17. juuni 1997*

Asutamisvabadus – Teenuste osutamise vabadus – Vanadekodud –
Tulundusliku eesmärgi puudumine

Kohtuasjas C-70/95,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Itaalia) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleliolevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Sodemare SA,

Anni Azzurri Holding SpA,

Anni Azzurri Rezzato Srl,

Fédération des maisons de repos privées de Belgique (Femarbel) ASBLi osavõtul,

ja

Regione Lombardia,

eelotsust EÜ asutamislepingu artikli 3 punkti g ning artiklite 5, 52, 58, 59, 85, 86, 90 ja 190 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida ja L. Sevón, kohtunikud C. N. Kakouris, P. J. G. Kapteyn (ettekandja), C. Gulmann, P. Jann, H. Ragnemalm, M. Wathelet ja R. Schintgen,

kohtujurist: N. Fennelly,

kohtusekretär: ametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Sodemare SA, Anni Azzurri Holding SpA ja Anni Azzurri Rezzato Srl, keda esindasid advokaat G. Conte ja advokaat G. Giacomini, Genova, ja advokaat G. Tanzella, Milano,

– Fédération des maisons de repos privées de Belgique (Femarbel) ASBL, mida esindas advokaat V. Tavormina, Milano,

---

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

– Itaalia valitsus, esindaja: välisministeeriumi diplomaatiliste erimeelsuste osakonna juhataja professor U. Leanza, keda abistas riiklik esindaja D. Del Gaizo,

– Madalmaade valitsus, keda esindas õigusnõuniku kohusetäitja J. G. Lammers,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindas õigustalituse ametnik E. Traversa,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 4. detsembri 1996. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid Sodemare SA, Anni Azzurri Holding SpA ja Anni Azzurri Rezzato Srl, Itaalia valitsus ja komisjon,

olles 6. veebruari 1997. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia esitas 2. märtsi 1995. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 10. märtsil, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel viis eelotsuse küsimust EÜ asutamislepingu artikli 3 punkti g ning artiklite 5, 52, 58, 59, 85, 86, 90 ja 190 tõlgendamise kohta.
- 2 Need küsimused esitati seoses Luksemburgi õiguse alusel asutatud äriühingu Sodemare SA (edaspidi „Sodemare”) ja kahe Itaalia õiguse alusel asutatud äriühingu Anni Azzurri Holding SpA ja Anni Azzurri Rezzato Srl esitatud tühistamishagiga esiteks kohalike sotsiaal- ja tervishoiuasutuste korraldust ja tööd käsitleva 11. aprilli 1980. aasta Legge regionale Lombardia nr 39 (*Bollettino ufficiale della Regione Lombardia* nr 15, 11.4.1980, 3. lisa, edaspidi „1980. aasta seadus”) artikli 18 lõike 3 punkti a vastu, teiseks Regione Lombardia 3. detsembri 1993. aasta akti nr 2157 vastu, millega lükati tagasi nende taotlus liituda lepingute süsteemiga, mille puhul hüvitataks nende tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulud, ning kolmandaks kohaliku sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuasutuse 7. septembri 1993. aasta arvamuse nr 41 vastu. Fédération des maisons de repos privées de Belgique astus menetlusse nende kolme äriühingu toetuseks.
- 3 Itaalia 8. augusti 1985. aasta dekreedis (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, edaspidi „GURI”, nr 191, 14.8.1985, lk 5727) „Atto di indirizzo e coordinamento delle regioni e delle province autonome in materia di attività di rilievo sanitario connesse con quelle socio-assistenziali” (sotsiaalhoolekandega seotud tervishoiutegevust suunav ja kooskõlastav akt piirkondade ja autonoomsete provintside jaoks) tehakse vahet otsesel sotsiaalhoolekandel ja tervishoiualasel sotsiaalhoolekandel. Esimene hõlmab eriti majutamist haiglavälistes asutustes, mis asendab täielikult koduhooldust, isegi kui see on ajutine. Tervishoiualane sotsiaalhoolekanne on omakorda otseselt ja eelkõige seotud kodanike tervise kaitsega ennetava arstliku sekkumise ning füüsilise ja psüühilise taastusravi ja hoolduse teel.
- 4 Selle dekreeidi artikli 6 kohaselt võib tervishoiualase sotsiaalhoolekande mõistet eriti rakendada majutamise puhul asutustes, mille peamine või ainus tegevus on nende vanurite hooldamine, kelle eest ei saa kodus hoolitseda. Kui arstlikku sekkumist ei saa

sotsiaalhoolekandest lahutada, võivad piirkonnad Fondo sanitario nazionale (riikliku tervishoiufondi) rahaliste võimaluste piires sõlmida lepinguid avalik-õiguslike või nende puudumisel eraõiguslike asutustega.

- 5 Sotsiaalhoolekande ümberkorraldust ja kavandamist käsitlev 7. jaanuari 1986. aasta Legge regionale Lombardia nr 1 (*Bollettino ufficiale della Regione Lombardia* nr 2, 8.1.1986, 1. lisa, edaspidi „1986. aasta seadus”) reguleerib sotsiaalhoolekandesüsteemi Lombardia piirkonna territooriumil. Selle seaduse järgi on süsteemi rakendamine usaldatud asutustele, mida haldavad otseselt omavalitsused ja kohalike teenuste eest vastutavad organisatsioonid, ning asutustele, mis alluvad teistele avalik-õiguslikele asutustele ja on sõlminud lepingud 1980. aasta seaduse kohaselt. Samuti osalevad sotsiaalhoolekande süsteemi elluviimises eraettevõtjad, kes haldavad 1980. aasta seaduse artikli 18 lõikes 3 ette nähtud nõuetele vastavaid asutusi.
- 6 Viimane seadus reguleerib Lombardias ravi rahastamise lepingute süsteemi; neid lepinguid sõlmitakse kohalikke sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuasutusi (unità socio-sanitarie locali, edaspidi „USSL”) haldavate organisatsioonidega tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste osutamiseks. 1980. aasta seaduse artikli 18 lõikes 2 on sätestatud, et eraettevõtjad, kes kavatsevad osaleda USSLide teenuste kavandamises ja korraldamises, peavad taotlema ja saama piirkonnalt tunnistuse oma sobivuse kohta USSLe haldavate organisatsioonidega lepingute sõlmimiseks.
- 7 1980. aasta seaduse artikli 18 lõike 3 kohaselt sõltub sobivus lepingute sõlmimiseks eriti tulundusliku eesmärgi puudumisest.
- 8 1980. aasta seaduse artikli 18 lõike 5 järgi annab sobivustunnistus õiguse sõlmida USSLidega lepinguid. Artikli 18 lõikes 10 on sätestatud, et lepingud reguleerivad rahalisi suhteid tellijast avalik-õigusliku asutuse ja eraõigusliku asutuse vahel, sätestades ka kõigi teenuste hüvitamise viisi piirkondlikes sotsiaalhoolekandekavades kindlaksmääratud piiridesse jäävate enne määratud tariifide alusel, mis võimaldavad igal juhul tegelikud kulud hüvitada.
- 9 Muuseas seab 1986. aasta seaduse artikkel 50 vanadekodude ja täielikult või osaliselt hooldust vajavate inimeste hooldekodude haldamise tingimuseks tegevusloa, mille on välja andnud see provints, kus need asutused asuvad.
- 10 Kohtutoimikust selgub, et vaidluse asjaolude toimumise ajal kehtinud ja Lombardia piirkondliku nõukogu poolt heaks kiidetud piirkondliku sotsiaalhoolekandekava versioonis kehtestati lepingute süsteemiga liituda võivatele vanadekodudele rangemad personalieeskirjad kui nendele vanadekodudele, mis sellesse süsteemi ei kuulu. Piirkond katab lepingu sõlminud vanadekodude tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulud kuni teatava maksimaalse hüvitissummani ühe päeva ja ühe hooldust vajava elaniku kohta, olenemata selle elaniku vajaduste suurusest.
- 11 Sodemare moodustas Itaalia õiguse alusel äriühingu Anni Azzurri Holding SpA. Sellele täielikult Sodemare kontrolli all olevale äriühingule kuulub mitmete vanadekodusid haldavate äriühingute kapital, sh äriühingu Residenze Anni Azzurri Rezzato Srl oma.
- 12 3. detsembril 1992 anti viimatimainitud äriühingule 1986. aasta seaduse artikli 50 kohaselt Provincia di Brescia presidendi dekreediga vanadekodu haldamise luba. 29. aprillil 1993 taotles äriühing Lombardia piirkondlikult nõukogult luba liituda USSLide asutustega

sõlmitavate lepingute süsteemiga, mis oleks andnud talle võimaluse saada hüvitist tervishoiuteenuste eest, mida ta peab hooldust vajavatele vanuritele tingimata osutama.

- 13 3. detsembri 1993. aasta aktiga nr 2157 lükkas Regione Lombardia USSLi negatiivse arvamuse peale lepingute süsteemiga liitumise taotluse tagasi, põhjendades, et 1980. aasta seaduse artikli 18 lõike 3 punktis a sätestatud tulundusliku eesmärgi puudumise tingimus on täitmata.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastas, et põhikohtuasja hagejad, kes on küll tegevad ja majanduslikult elujõulised, tegutsesid alla oma tegelike võimaluste, sest vanurite hõivatud voodikohtade arv oli märgatavalt väiksem kui nende vanadekodudes olevate kohtade arv.
- 15 Lisaks rõhutas ta, et vaidlusalune säte jätab tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste osutamise peamiselt mittetulundusühingute hooleks. Asjaolu, et avalik rahastamine piirdub üksnes nendega, annab tulemuseks, et tulundusühingu teenuste kasutajad peavad kandma rahalist koormust, millest nad oleksid vabad, kui saaksid sama teenust mittetulundusühingult.
- 16 Neil asjaoludel otsustas Tribunale amministrativo regionale kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kas liikmesriigi õigusnorme, mis küll puudutavad ühenduse asutamislepingute „kohaldamisalasse” kuuluvat valdkonda, kuid on täiesti põhjendamatud, tuleb pidada vastavalt asutamislepingu artiklile 190 ühenduse õiguse seisukohalt õigusvastaseks ning seega liikmesriigi kohtus kohaldamatuks, piirates seda tagajärge üksnes juhtudega – mille hulka käesolev juhtum näib kuuluvat –, kus liikmesriigi eeskiri loob faktiliselt mitmetimõistetava olukorra, jättes asjaomased õigussubjektid võimaluste osas tugineda ühenduse õigusele ebakindlasse olukorda?

[Tegemist on juhtudega, kus liikmesriigil on „kohustus” (mis on Itaalia Corte costituzionale (põhiseadusliku kohtu) sõnul „täpne kohustus”, vt Corte costituzionale kohtuotsust (4. juuli), 11. juuli 1989, nr 389: põhjenduste punkt 4, viimane lõik) kõrvaldada oma õiguskorrast sätteid, mis on ühenduse õigusega vastuolus (selliste eeskirjade kõrvaldamise kohustuse kohta vt Euroopa Kohtu 24. märtsi 1988. aasta otsust kohtuasjas 104/86: komisjon vs. Itaalia, EKL 1988, lk 1799). Seda kohustust on Euroopa Kohus korduvalt sõnastanud.]

2) Kas liikmesriigi eeskiri, mis jätab terve – muu hulgas ka rahaliselt oluliste – teenuste kategooria osutamise õiguse (põhjendamatult) mittetulundusühingutele, on vastuolus asutamislepingu artikliga 58, kuna see eeskiri teeb vahet tulundus- ja mittetulundusühingutel?

3) Kas asutamislepingu artiklitega 52, 58 ja 59 on vastuolus, kui liikmesriigi õigusnormid takistavad teatud äritegevust, nõudes ühe liikmesriigi ettevõttelt, kes on asutamislepingu alusel valinud oma asutamiskohaks teise liikmesriigi, et see otsustaks, kas tegutseda mittetulunduslikult, võttes sel juhul ametlikult ette nähtud juriidilise vormi, millel ei ole ettevõtte asutamiseks nõutava ülesehitusega midagi pistmist, või juhul, kui ta kavatses tegutseda tulunduslikult, kanda teenustega seotud kulud, mida peaks kandma avalik tervishoiuasutus?

4) Kas asutamislepingu artikliga 59 on vastuolus, kui liikmesriigi õigusnormid suunavad selle liikmesriigi õiguskorras kehtestatud eeskirjade järgi sotsiaalhoolekande kasutajad – kelle õigust oma teenuseosutajat valida selle riigi õiguskord tunnustab – üksnes ettevõtete juurde, kellele riik pelgalt nende juriidilise ülesehituse tõttu hüvitab tervishoiuteenuste kulud, samas kui neid teenuseid peavad osutama kõik tegevusloaga ettevõtted, nii et esiteks suunavad need õigusnormid teenuste nõudlust teatud teenuseosutajate juurde ja teiseks jätavad kasutajad tegelikust valikuvabadusest ilma?

5) Kas kõnealused õigusnormid on vastuolus asutamislepingu artikli 3 punktiga f ning artiklitega 5, 85 ja 86, mida võib käsitleda ka koosmõjus artikliga 90, kuna need normid lubavad liikmesriigi õiguskorras ette nähtud mehhanismi tõttu:

a) üksnes teatud juriidilise ülesehitusega äriühingutel osutada teenuseid, mis täiendavad tasu eest pakutavaid teenuseid, ilma et ettevõtte peaks ise nendega seotud kulusid kandma,

b) neil äriühingutel esineda turul kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt sarnaste ettevõtete kategooriana, jättes järelikult teenuse kasutajatele üldjoontes mulje, et tegemist on ühtse üksusega,

c) suunata vanurite hoolekande sektori teenuste nõudluse punktis b mainitud ettevõtetesse,

d) seada ettevõtetele kohustuse osutada oma kulul teenuseid, mis täiendavad tasu eest pakutavaid teenuseid,

ning kuna nende normide tulemusel:

e) tekivad kokkulepped, mille tulemusel ettevõtted, kes pole neid sõlminud, peaksid osutama oma kulul teenuseid, mis täiendavad nende pakutavaid teenuseid, lastes need kulud omakorda teenuste kasutajatel kanda,

f) tekib ettevõtetel vajadus lasta kasutajatel kanda nende teenustega seotud rahaline koormus, kusjuures need teenused on tasuta, kui kasutajad pöörduvad kokkuleppes osalevate ettevõtete poole?”

Esimene küsimus

- 17 Eelotsusetaotlusest selgub, et esimene küsimus puudutab kohustust põhjendada liikmesriigi üldkohaldatavaid õigusnorme, mis nagu põhikohtuasjas käsitletavad õigusnormid keelavad tulundusühingutel osaleda sotsiaalhoolekandesüsteemis, sõlmides lepinguid, mis annaksid õiguse tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamisele ametiasutuste poolt.
- 18 Seega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas ühenduse õigus, eriti asutamislepingu artikkel 190, seab mingeid tingimusi liikmesriikide üldkohaldatavate ja ühenduse õiguse kohaldamisalasse kuuluvate õigusnormide põhjendamise kohta, kui need õigusnormid jätavad asjaomased õigussubjektid võimaluste osas tugineda ühenduse õigusele ebakindlasse olukorda.
- 19 Selle kohta tuleb nentida, et asutamislepingu artiklis 190 esitatud põhjendamiskohustus puudutab ainult institutsioonide õigusakte. Ühenduse õiguses on küll sätestatud kohustus põhjendada liikmesriikide otsuseid, mis mõjutavad üksikisikutele asutamislepinguga

antud põhiõiguse kasutamist (vt eriti 15. oktoobri 1987. aasta otsust kohtuasjas 222/86: Heylens jt, EKL 1987, lk 4097, punktid 14–17). Kui selle kohustuse eesmärki arvesse võtta, puudutab see siiski ainult nende isikute vastu tehtud üksikotsuseid, mida nad peavad saama edasi kaevata, mitte liikmesriikide üldkohaldatavaid õigusakte.

- 20 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et ühenduse õigus, eriti asutamislepingu artikkel 190, ei sea mingeid tingimusi liikmesriikide üldkohaldatavate ja ühenduse õiguse kohaldamisalasse kuuluvate õigusnormide põhjendamise kohta.

Teine, kolmas, neljas ja viies küsimus

- 21 Nende küsimustega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas asutamislepingu artikli 3 punktiga g ning artiklitega 5, 52, 58, 59, 85, 86 ja 90 on vastuolus, kui üks liikmesriik lubab ainult mittetulunduslikel eraettevõtjatel osaleda oma sotsiaalhoolekandesüsteemi rakendamises, sõlmides lepinguid, mis annavad õiguse tervishoialaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamisele ametiasutuste poolt.
- 22 Kuna eraettevõtjate osalemine sotsiaalhoolekandesüsteemi rakendamises selliste lepingute sõlmimise teel sõltub tingimusest, et neil ei oleks tulunduslikku eesmärki, tuleb uurida seda tingimust (edaspidi „tulundusliku eesmärgi puudumise tingimus”) nende asutamislepingu sätete seisukohalt, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus mainis.

Asutamislepingu artiklid 52 ja 58 (teine ja kolmas küsimus)

- 23 Teine ja kolmas küsimus puudutavad olukorda, milles on Luksemburgis asutatud tulundusühing, mis on Itaalias asutanud vanadekodude haldamiseks seal ühe või mitu tulundusühingut.
- 24 Et see Luksemburgi äriühing osaleb Itaalia majanduselus püsivalt ja pidevalt, kuulub see olukord järelikult asutamislepingu asutamisõigust käsitleva peatüki sätete ehk artiklite 52–58 kohaldamisalasse, mitte teenuseid käsitleva peatüki omasse (vt selle kohta 21. juuni 1974. aasta otsust kohtuasjas 2/74: Reyners, EKL 1974, lk 631, punkt 21, ja 30. novembri 1995. aasta otsust kohtuasjas C-55/94: Gebhard, EKL 1995, lk I-4165, punkt 25).
- 25 Asutamislepingu artiklit 58 eraldi võttes tuleb meenutada, et asutamisõigust käsitleva peatüki kohaldamisel võrdsustab see sätte äriühingud, mis on asutatud vastavalt liikmesriigi seadusele ja millel on ühenduse piires registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht, füüsiliste isikutega, kes on liikmesriikide kodanikud, jättes selle peatükiga antavatest õigustest siiski ilma mittetulundusühingud (vt 6. novembri 1984. aasta otsust kohtuasjas 182/83: Fearon, EKL 1984, lk 3677, punkt 8). Et see sätte piirdub asutamisõigust puudutavate sätete isikulise kohaldamisala piiritlemisega, ei saa sellega iseenesest olla vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid nagu need, mida käsitletakse põhikohtuasjas.
- 26 Mis puutub asutamislepingu artiklisse 52 koosmõjus asutamislepingu artikliga 58 (kolmas küsimus), siis tuleb meenutada, et nendes sätetes ette nähtud asutamisõigus laieneb nii füüsilistele isikutele, kes on liikmesriigi kodanikud, kui ka juriidilistele isikutele artikli 58 mõttes. Arvestades kehtestatud erandeid ja tingimusi, hõlmab see õigust alustada ja teha igasugust tööd füüsilisest isikust ettevõtjana teise liikmesriigi territooriumil, asutada ja

juhtida ettevõtteid ning asutada esindusi, filiaale ja tütarettevõtjaid (vt eespool viidatud kohtuotsuse Gebhard punkti 23).

- 27 Et hinnata, kas tulundusliku eemärgi puudumise tingimus on asutamislepingu sätetega kooskõlas, tuleb kõigepealt meenutada, et nagu Euroopa Kohus oma 7. veebruari 1984. aasta otsusega (kohtuasjas 238/82: Duphar jt, EKL 1984, lk 523, punkt 16) ja 17. veebruari 1993. aasta otsusega (liidetud kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91: Poucet ja Pistre, EKL 1993, lk I-637, punkt 6) juba otsustas, ei kahanda ühenduse õigus liikmesriikide pädevust oma sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamisel.
- 28 Tuleb tõdeda, et 1980. aasta seaduse artikli 18 lõike 3 punktis a mainitud tulundusliku eesmärgi puudumise tingimus jääb 1986. aasta seadusega kehtestatud sotsiaalhoolekandesüsteemi raamesse, mille eesmärk on eriti parandada ja kaitsta inimeste tervist sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuteenuste abil ning tegutseda nende hooldust vajavate inimeste huvides, kellel ei ole peret või kelle pere ei suuda nendega tegeleda, aidates neil perekonda või sobivasse kogukondlikku keskkonda naasta.
- 29 Põhikohtuasja toimikust nähtub, et see sotsiaalhoolekandesüsteem, mille rakendamine on põhimõtteliselt usaldatud ametiasutustele, rajaneb solidaarsuse põhimõttel, mis avaldub asjaolus, et süsteem on mõeldud peamiselt nende aitamiseks, kes on hädas perekonna ebapiisava sissetuleku, enese ülalpidamisvõime täieliku või osalise puudumise tõttu või marginaliseerumise ohu tõttu, ning alles seejärel olemasolevate struktuuride ja ressursside võimete piires teiste inimeste aitamiseks, kes peavad siiski proportsionaalselt oma majandusliku olukorraga kandma kulusid vastavalt perekondade sissetulekut arvestades kindlaks määratavatele tariifidele.
- 30 1986. aasta seaduse järgi saavad eraõiguslikud asutused, mis vastavad 1980. aasta seaduse artikli 18 lõikes 3 ette nähtud nõuetele, eriti tulundusliku eesmärgi puudumise tingimusele, ning millel on lubatud liituda lepingute süsteemiga, osaleda sel viisil rajatud sotsiaalhoolekandesüsteemi rakendamises, mille raames on kindlaks määratud hoolekande saajatele pakutavate teenuste kvaliteet ning nende asutuste pakutavate teenustega seotud kulude hüvitamise määr.
- 31 Itaalia valitsuse arvates on tulundusliku eesmärgi puudumise tingimus põhikohtuasjas käsitletava süsteemi puhtsotsiaalseid eesmärke silmas pidades kõige asjakohasem meede. Mittetulunduslike eraettevõtjate otsuseid hoolekande korraldamise ja pakkumise üle ei mõjuta vajadus saada teenuste osutamise eest tulu, nii et nad saavad tegeleda esmajärjekorras sotsiaalsete eesmärkidega.
- 32 Selle kohta tuleb nentida, et kehtiva ühenduse õiguse kohaselt võib liikmesriik oma sotsiaalkindlustussüsteemi korraldamise pädevuse raames otsustada, et sotsiaalhoolekandesüsteemi (nagu põhikohtuasjas käsitletav süsteem) eesmärkide saavutamiseks on tingimata vaja, et sotsiaalhoolekandeteenuseid osutavate eraettevõtjate kaasamine sellesse süsteemi sõltuks tingimusest, et neil ei oleks mingit tulunduslikku eesmärki.
- 33 Muide, see, et tulundusühingud ei saa automaatselt liikmesriigi seadusega ette nähtud sotsiaalhoolekandesüsteemis osaleda, sõlmides lepinguid, mis annaksid õiguse tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamisele ametiasutuste poolt, ei aseta teisest liikmesriigist pärit tulundusühinguid asukohaliikmesriigi omadega võrreldes halvemasse faktilisse või õiguslikku olukorda.

- 34 Eelnevat arvesse võttes ei saa tulundusliku eesmärgi puudumise tingimust pidada asutamislepingu artiklitega 52 ja 58 vastuolus olevaks.
- 35 Seega tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et asutamislepingu artiklitega 52 ja 58 ei ole vastuolus, kui üks liikmesriik lubab ainult mittetulunduslikel eraettevõtjatel osaleda oma sotsiaalhoolekandesüsteemis, sõlmides lepinguid, mis annavad õiguse tervishoialaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamisele ametiasutuste poolt.

Asutamislepingu artikkel 59 (neljas küsimus)

- 36 Põhikohtuasja hagejad väidavad, et kuna nende asukoht on Itaalias, osutavad nad selles riigis asudes teistes liikmesriikides elavatele tarbijatele oma vanadekodudes peamiselt majutusteenust. Nende teenuste piiriülese iseloomu tõttu on hagejatel seega õigus tugineda kõnealuste õigusnormide vaidlustamiseks teenuste osutamise vabadust käsitlevatele asutamislepingu sätetele.
- 37 Selle kohta tuleb meenutada, et ettevõtte saab oma asukohariigi vastu tugineda õigusele teenuseid vabalt osutada juhul, kui teenuseid osutatakse teises liikmesriigis asuvatele tarbijatele (17. mai 1994. aasta otsus kohtuasjas C-18/93: Corsica Ferries, EKL 1994, lk I-1783, punkt 30; 14. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas C-379/92: Peralta, EKL 1994, lk I-3453, punkt 40; ja 10. mai 1995. aasta otsus kohtuasjas C-384/93: Alpine Investments, EKL 1995, lk I-1141, punkt 30).
- 38 Need sätted ei reguleeri aga olukorda, kus liikmesriigi kodanik viib oma peamise elukoha teise liikmesriigi territooriumile, et määramata aja jooksul seal teenuseid saada (vt 5. oktoobri 1988. aasta otsust kohtuasjas 196/87: Steymann, EKL 1988, lk 6159, punkt 17). Neid sätteid ei saa kohaldada tegevuse suhtes, mille kõik elemendid on ainult ühe liikmesriigi sisesed (18. märtsi 1980. aasta otsus kohtuasjas 52/79: Debauve jt, EKL 1980, lk 833, punkt 9, ja 23. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser, EKL, lk I-1979, punkt 37).
- 39 Käesoleval juhul tuleb nentida, et teiste liikmesriikide kodanikud, kes asuvad Itaaliasse, et elada põhikohtuasja hagejatele kuuluvates vanadekodudes, kavatsevad nendes asutustes osutatavaid teenuseid saada alaliselt või määramata aja jooksul. Tegelikult pakuvad põhikohtuasja hagejad oma vanadekodude elanikele majutust peamiselt just sellises kontekstis.
- 40 Seega tuleb neljandale küsimusele vastata, et asutamislepingu artikkel 59 ei reguleeri sellise äriühingu olukorda, mis on asutatud ühes liikmesriigis, et seal vanadekodusid hallata, ning mis osutab teenuseid nende asutuste elanikele, kes elavad seal sel eesmärgil alaliselt või määramata aja jooksul.

Asutamislepingu artikli 3 punkt g ning artiklid 5, 85, 86 ja 90 (viies küsimus)

- 41 Tuleb meenutada, et asutamislepingu artiklid 85 ja 86 puudutavad iseenesest üksnes ettevõtjate tegevust, mitte liikmesriikide kehtestatud õigusnorme. Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub siiski, et kui tõlgendada asutamislepingu artikleid 85 ja 86 koosmõjus artikliga 5, panevad nimetatud artiklid liikmesriikidele kohustuse hoiduda võtmast või jõus hoidmast meetmeid, k.a seadusandlikke meetmeid, mis võiksid kaotada ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade kasuliku mõju (vt eriti 5. oktoobri

1995. aasta otsust kohtuasjas C-96/94: Centro Servizi Spediporto, EKL 1995, lk I-2883, punkt 20, ja 17. oktoobri 1995. aasta otsust liidetud kohtuasjades C-140/94, C-141/94 ja C-142/94: DIP jt, EKL 1995, lk I-3257, punkt 14).

- 42 Euroopa Kohus on juba varem otsustanud, et artikleid 5 ja 85 rikutakse siis, kui liikmesriik nõuab või soodustab asutamislepingu artikliga 85 vastuolus olevate kokkulepete sõlmimist või tugevdab nende mõju või kui ta võtab oma õigusnormidelt nende riikliku iseloomu sel teel, et delegerib eraettevõtjatele vastutuse majandusvaldkonda mõjutavate otsuste tegemise eest (eespool viidatud kohtuotsuse Centro Servizi Spediporto punkt 21 ja kohtuotsuse DIP jt punkt 15).
- 43 Tuleb nentida, et käesolevas asjas ei anna ükski kohtutoimiku dokument alust otsustada, et kõnealused õigusnormid nõuaksid või soodustaksid selliste kokkulepete sõlmimist ettevõtete poolt, kellel lubatakse liituda USSLidega sõlmitavate lepingute süsteemiga, või suurendaksid juba olemasoleva kokkuleppe mõju. Pealegi ei anna miski alust arvata, et avalik võim oleks selliste õigusnormidega oma pädevuse eraettevõtjatele delegerinud.
- 44 Mis puutub asutamislepingu artikli 3 punkti g ning artiklitesse 5 ja 86, siis saab neid niisuguste õigusnormide suhtes nagu põhikohtuasjas käsitletavat normid kohaldada ainult juhul, kui on tõendatud, et need õigusnormid annavad ühele ettevõttele võimsuse, mis lubab tal takistada tõhusa konkurentsi säilimist asjaomasel turul, võimaldades tal tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, klientuurist ja lõpuks ka tarbijatest (eespool viidatud kohtuotsuse Centro Servizi Spediporto punkt 31 ja kohtuotsuse DIP jt punkt 24).
- 45 Euroopa Kohus on otsustanud, et asutamislepingu artikkel 86 keelab ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ühe või mitme ettevõtja poolt, kui võrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust (27. aprilli 1994. aasta otsus kohtuasjas C-393/92: Almelo jt, EKL 1994, lk I-1477, punkt 40).
- 46 Kollektiivse turgu valitseva seisundi olemasolu järeldamiseks on vaja, et kõnealused ettevõtted oleksid omavahel küllalt tihedalt seotud, et võtta kasutusele ühine käitumisliin turul (eespool viidatud kohtuotsuse Almelo jt punkt 42).
- 47 Käesoleval juhul ei luba miski järeldada, et kui liikmesriigi õigusnormid seavad nagu põhikohtuasjas käsitletaval juhul tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamise õigust andvate lepingute sõlmimise USSLidega sõltuvusse tingimusest, et eraettevõtjal ei oleks mingit tulunduslikku eesmärki, annaksid need normid konkreetsetele lepingute süsteemiga liituda lubatud ettevõtetele turgu valitseva seisundi või looksid nende vahel küllalt tihedad sidemed, et anda neile kollektiivne turgu valitsev seisund.
- 48 Neil asjaoludel ei saa kohaldada ka asutamislepingu artiklit 86 koosmõjus artikliga 90.
- 49 Eelnevatest kaalutlustest järeldub, et asutamislepingu artikleid 85 ja 86 koosmõjus artikli 3 punktiga g ning artiklitega 5 ja 90 ei saa kohaldada liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis lubavad ainult mittetulunduslikel eraettevõtjatel osaleda sotsiaalhoolekandesüsteemis, sõlmides lepinguid, mis annavad õiguse tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamisele ametiasutuste poolt.

Kohtukulud

- 50 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia valitsuse ja Madalmaade valitsuse ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia 2. märtsi 1995. aasta määrusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. Ühenduse õigus, eriti EÜ asutamislepingu artikkel 190, ei sea mingeid tingimusi liikmesriikide üldkohaldatavate ja ühenduse õiguse kohaldamisalasse kuuluvate õigusnormide põhjendamise kohta.

2. EÜ asutamislepingu artiklitega 52 ja 58 ei ole vastuolus, kui üks liikmesriik lubab ainult mittetulunduslikel eraettevõtjatel osaleda oma sotsiaalhoolekandesüsteemis, sõlmides lepinguid, mis annavad õiguse tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamisele ametiasutuste poolt.

3. EÜ asutamislepingu artikkel 59 ei reguleeri sellise äriühingu olukorda, mis on asutatud ühes liikmesriigis, et seal vanadekodusid hallata, ning mis osutab teenuseid nende asutuste elanikele, kes elavad seal sel eesmärgil alaliselt või määramata aja jooksul.

4. EÜ asutamislepingu artikleid 85 ja 86 koosmõjus artikli 3 punktiga g ning artiklitega 5 ja 90 ei saa kohaldada liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis lubavad ainult mittetulunduslikel eraettevõtjatel osaleda sotsiaalhoolekandesüsteemis, sõlmides lepinguid, mis annavad õiguse tervishoiualaste sotsiaalhoolekandeteenuste kulude hüvitamisele ametiasutuste poolt.

Rodríguez Iglesias

Mancini

Moitinho de Almeida

Sevón

Kakouris

Kapteyn

Gulmann

Jann

Ragnemalm

Wathelet

Schintgen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. juunil 1997. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias